

Комплексний аналіз та управління внутрішніми та зовнішніми факторами невизначеності допоможе підприємству підвищити свою стійкість, покращити адаптивність та сформувати сильну конкурентну позицію на ринку.

Інформаційні джерела:

1. Галушка З.І. Невизначеність як економічна категорія та як середовище функціонування бізнесу. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 1 (65). С. 26-32.
2. Копитко М.І. Невизначеність як властивість середовища функціонування промислових підприємств. *Економічний аналіз*. 2014. Т.17. С.61-68.
3. Величко К. Ю. Драйвери економічного зростання національної економіки в умовах невизначеності: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід», м. Харків, 19 травня 2023 р.; Харків: ДБТУ, 2023. С. 302-305.

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ

Бугріменко Р.М., д-р екон. наук, проф.
Державний біотехнологічний університет

Економічний розвиток підприємства є ключовою складовою його стійкості та конкурентоспроможності в умовах динамічного ринкового середовища. У сучасних реаліях, коли економіка змінюється під впливом глобальних і регіональних факторів, управлінські рішення стають вирішальними для забезпечення стабільного зростання та адаптації підприємства до нових викликів. З огляду на це, ефективне управління економічним розвитком потребує не лише глибокого розуміння внутрішніх процесів компанії, але й врахування зовнішніх ризиків та можливостей.

Вивчення напрямків економічного розвитку підприємств стало предметом дослідження як західних, так і українських науковців, що дозволяє систематизувати основні підходи та стратегії, які можуть бути використані для забезпечення стабільного та ефективного розвитку підприємств.

Економічний розвиток підприємств залежить від багатьох чинників, включаючи стратегічне планування, інновації, фінансове управління, ефективне використання людських ресурсів, а також дотримання принципів екологічної стійкості та соціальної відповідальності.

Сучасне бізнес-середовище зазнає постійних змін, що створює нові виклики для підприємств. Серед основних викликів, які впливають на економічний розвиток, можна виділити наступні:

1. Глобалізація та конкуренція.

Глобалізація відкриває нові ринки для підприємств, але одночасно посилює конкуренцію. Підприємства з різних країн можуть легко виходити на нові ринки завдяки цифровим технологіям, знижуючи бар'єри входу та

створюючи високий рівень конкуренції. Це вимагає від підприємств постійного вдосконалення своєї продукції, бізнес-процесів та маркетингових стратегій. Компанії, які не можуть швидко адаптуватися до змін на ринку або пропонувати конкурентоспроможні продукти, ризикують втратити свої позиції.

2. Технологічний прогрес.

Швидкий розвиток технологій змінює підходи до управління та ведення бізнесу. Інноваційні рішення, такі як автоматизація, штучний інтелект, роботизація та великі дані (Big Data), впливають на всі аспекти бізнесу – від виробництва до маркетингу та фінансів. Технології можуть підвищити ефективність підприємства, знизити витрати і відкрити нові можливості для розвитку. Водночас, вони вимагають значних інвестицій у впровадження нових систем та навчання персоналу.

3. Економічна нестабільність.

Економічні кризи, коливання валют, зростання інфляції та інші макроекономічні фактори можуть суттєво впливати на стійкість підприємства. У таких умовах управління економічним розвитком повинно бути спрямоване на зниження ризиків та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Це включає впровадження стратегій управління ризиками, диверсифікацію ринків та продуктів, а також оптимізацію витрат.

4. Зміни в споживчих уподобаннях.

Зміна споживчих уподобань також становить виклик для підприємств. Зростає попит на продукти та послуги, що відповідають екологічним стандартам, мають соціально відповідальне походження, або забезпечують вищий рівень персоналізації. Компанії, які не враховують ці зміни, можуть втратити лояльність клієнтів та поступитися конкурентам.

5. Екологічні та соціальні виклики.

Сучасні підприємства стикаються з дедалі жорсткішими вимогами щодо екологічної відповідальності та соціального впливу. Зростаюча увага до сталого розвитку та соціальної відповідальності змушує компанії адаптувати свої стратегії. Це включає впровадження екологічно чистих технологій, зниження викидів вуглекислого газу та управління відходами, а також формування політики корпоративної соціальної відповідальності (CSR). Неврахування цих аспектів може призвести до репутаційних ризиків і втрати ринкових позицій.

Для того щоб успішно долати сучасні виклики та забезпечувати стійкий економічний розвиток, підприємства повинні приймати стратегічні управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію бізнес-процесів, інновації та адаптацію до зовнішніх умов.

Основні напрями, у яких управлінські рішення можуть допомогти досягти економічного зростання:

1. Інновації та впровадження технологій.

Одним із головних шляхів економічного зростання є впровадження інновацій. Компанії, які інвестують у нові технології та модернізацію виробництва, отримують конкурентні переваги, що дозволяють їм розширювати ринки збуту та підвищувати продуктивність. Для цього необхідно

впроваджувати новітні ІТ-рішення, такі як автоматизовані системи управління, CRM-системи, платформи для аналізу даних і штучний інтелект.

Технологічні інновації також можуть стати основою для створення нових продуктів та послуг, що відповідають сучасним потребам споживачів. Розробка нових продуктів з використанням цифрових технологій дозволяє підприємствам збільшувати частку ринку та зміцнювати свої позиції в умовах зростаючої конкуренції.

2. Стратегічне планування та управління ризиками.

Управління ризиками стає особливо важливим в умовах економічної нестабільності. Ефективне стратегічне планування дозволяє підприємству прогнозувати можливі ризики та вчасно реагувати на зміни на ринку. Для цього підприємства використовують різні аналітичні інструменти, такі як SWOT-аналіз, PEST-аналіз та моделі сценарного планування.

Стратегічне управління також включає диверсифікацію бізнесу. Це може бути розширення асортименту продукції або вихід на нові ринки, що дозволяє знизити залежність від одного джерела доходу та зменшити ризики від зовнішніх факторів.

3. Оптимізація бізнес-процесів.

Для забезпечення економічного зростання підприємству необхідно постійно вдосконалювати свої внутрішні процеси. Оптимізація бізнес-процесів допомагає підвищити продуктивність праці, зменшити витрати та підвищити якість продукції або послуг. Для цього компанії використовують різні методи, такі як Lean Management, шість сигм (Six Sigma), або впровадження систем управління якістю ISO.

Оптимізація може включати автоматизацію рутинних операцій, поліпшення логістики, реорганізацію виробничих процесів або вдосконалення системи управління персоналом. У результаті підприємство стає більш ефективним, що дозволяє йому конкурувати на ринку і розвиватися в умовах обмежених ресурсів.

4. Розвиток людських ресурсів.

Персонал є ключовим активом підприємства, і розвиток людських ресурсів є важливою складовою економічного розвитку. Підприємства повинні інвестувати в навчання та розвиток своїх працівників, щоб підвищити їхню продуктивність і адаптивність до нових умов. Для цього використовуються різні програми підвищення кваліфікації, курси навчання та тренінги.

Важливим аспектом є також формування мотиваційної системи, яка заохочує працівників до досягнення стратегічних цілей підприємства. Підприємства, які активно розвивають свою кадрову політику, отримують конкурентні переваги, оскільки мотивовані та кваліфіковані працівники забезпечують високу ефективність та інноваційність бізнесу.

5. Стійкість та корпоративна соціальна відповідальність.

Управлінські рішення, що стосуються стійкості та корпоративної соціальної відповідальності (CSR), також стають все більш важливими для забезпечення економічного розвитку. Підприємства повинні враховувати екологічні та соціальні аспекти у своїй діяльності, щоб залишатися

конкурентоспроможними та зберігати довіру з боку клієнтів, інвесторів і суспільства.

Це включає впровадження екологічно чистих технологій, розвиток програм енергоефективності, а також участь у соціальних ініціативах, що сприяють розвитку місцевих громад. Такі підходи допомагають підприємствам зміцнювати свою репутацію і залучати нових партнерів та клієнтів.

Економічний розвиток підприємства в умовах сучасних викликів вимагає прийняття стратегічних управлінських рішень, які дозволяють компаніям ефективно адаптуватися до зовнішніх змін і підвищувати свою конкурентоспроможність.

Використання технологічних інновацій, стратегічне планування, оптимізація бізнес-процесів і розвиток людських ресурсів – це ключові аспекти успішного управління економічним розвитком підприємства. Однак успішна інтеграція цих рішень можлива лише за умови врахування екологічних та соціальних аспектів, що забезпечує стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

СТАЛА БІОЕКОНОМІКА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Будякова О.Ю., канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

Дорожня карта використання науки, технологій, інновацій для досягнення цілей сталого розвитку (ДК) [1], схвалена 22 грудня 2023 року на засіданні Колегії Міністерства освіти і науки України, яку розроблено за методикою ООН з урахуванням рекомендацій з підготовки дорожніх карт використання науки, технологій та інновацій для досягнення Цілей сталого розвитку, наданих Спільним дослідницьким центром Європейської комісії (JRC/EC), проголошує, що Місія «Раціональне природокористування та циркулярна економіка» спрямована на забезпечення реалізації шістьох завдань чотирьох ЦСР – Ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови», Ціль 11 «Сталий розвиток міст і громад», Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво», Ціль 13 «Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками» та Ціль 14 «Збереження морських ресурсів». Цілями Місії НТІ є сприяння забезпеченню гарантованого якісного водопостачання шляхом розвитку централізованого водопостачання та водовідведення; модернізації систем водопостачання та водовідведення; удосконаленню систем очищення стічних вод та усунення їх втрат у каналізаційних мережах; скороченню викидів парникових газів та забруднювальних речовин в атмосферне повітря; скороченню відходів та впровадженню безвідходних технологій; збереженню та збалансованому використанню морських і прибережних екосистем.